

Jan Studniarski

Rektor w latach 1922–1924

Hieronim Sierński
Biblioteka Główna AGH

fot. arch. BG AGH

Profesor Jan Władysław Studniarski

Pawilon B-1 noszący imię profesora Jana Studniarskiego

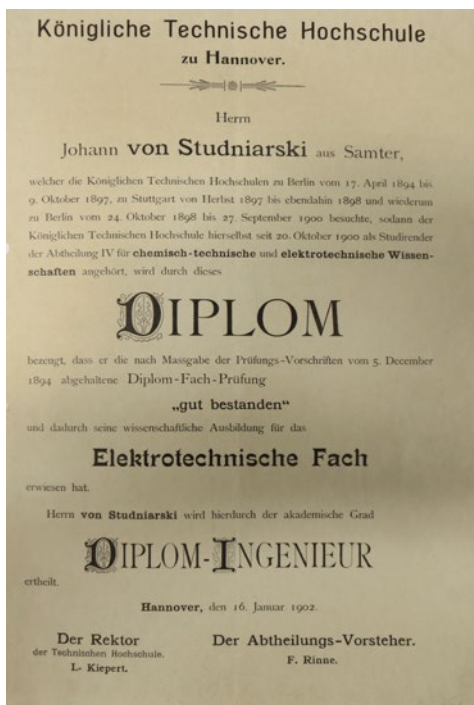

fot. H. Sierński

Jan Władysław Studniarski urodził się 21 marca 1876 roku w Szamotułach, ojciec był lekarzem. Był uczniem Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Po złożeniu egzaminu dojrzałości w 1894 roku podjął studia z zakresu inżynierii i materiałoznawstwa w Królewskiej Wyższej Szkole Technicznej w Berlinie-Charlottenburgu. W latach 1897–1898 studiował elektrotechnikę na Politechnice w Stuttgarcie i w latach 1898–1900 ponownie w Berlinie-Charlottenburgu. Następnie kontynuował studia w Hanowerze, gdzie na Oddziale Elektrotechnicznym Wydziału Maszynowego 16 stycznia 1902 roku uzyskał dyplom inżyniera. Również w hanowerskiej politechnice na podstawie rozprawy „Über die Verteilung der magnetischen Kraftlinien im Anker einer Gleichstrommaschine” 11 stycznia 1905 roku otrzymał stopień doktora nauk technicznych. Praktykę zawodową podjął w Berlinie-Charlottenburgu, gdzie w latach 1905–1909 pracował, jako asystent w laboratorium elektrotechnicznym. Równocześnie, w latach 1907–1909, jako docent wykładał elektrotechnikę prądów silnych oraz technikę prądów zmiennych w berlińskiej Wojskowej Akademii Technicznej. W latach 1909–1911 pracował

jako inżynier i rzeczoznawca w oddziale elektrotechnicznym Związku Dozoru Kotłów „Altona” w Hamburgu. Następnie przeniósł się do Austrii i od 11 stycznia 1912 roku praktykował w Dyrekcji Kolei Lokalnych w Innsbrucku, jednak już po miesiącu przeprowadził się do Galicji, gdzie 10 lutego 1912 roku objął kierownictwo Kolei Elektrycznej w Tarnowie. 2 lipca 1914 roku otrzymał nominację na dyrektora Miejskich Zakładów Elektrycznych w Tarnowie i pozostał na tym stanowisku do lipca 1920 roku. W międzyczasie, od 4 lipca 1919 roku, przez cztery miesiące sprawował obowiązki wiceprezydenta miasta. W styczniu 1919 roku, na spotkaniu kierowników elektrowni małopolskich w Krakowie, zainicjował zrzeszenie się polskich elektrowni i wszedł w skład komitetu organizacyjnego, powstałego 24 kwietnia 1919 roku, Związku Elektrowni Polskich. Został członkiem jego pierwszej Rady oraz Komisji Taryfowej. W dniach 7–9 czerwca tegoż roku, uczestniczył w Warszawie w Ogólnopolskim Zjeździe Elektrotechników (był członkiem jego prezydium), na którym założono Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich (od 1 czerwca 1928 roku Stowarzyszenie Elektryków Polskich). W Sekcji Przemysłowo-Handlowej zjazdu wygłosił referat „Upaństwowienie źródeł energii”. W działalności technicznej w przemyśle okazał się w wybitnym fachowcem w sprawach trakcji elektrycznej oraz projektowaniu i eksploatacji urządzeń elektrycznych elektrowni komunalnych, których budowa w owym czasie była podstawowym czynnikiem rozwoju gospodarczego miast. Po 11 latach pracy w przemyśle powrócił do pracy naukowej.

17 grudnia 1919 roku Komitet Organizacyjny AG zwrócił się do niego z propozycją objęcia Katedry Elektrotechniki. W 1920 roku rozpoczął się kolejny etap jego działalności zawodowej, 9 czerwca postanowieniem Naczelnika Państwa został mianowany profesorem zwyczajnym elektrotechniki Akademii Górniczej w Krakowie. W roku akademickim 1921/1922 był dziekanem Wydziału Górniczego AG, a w latach 1922–1924 rektorem akademii, następnie w latach 1924–1926 był prorektorem. Z wielkim zaangażowaniem wywiązywał się ze swoich obowiązków dydaktycznych. Jak przystało na typowego Wielkopolanina, wysoko cenił kom-

Dyplom ukończenia studiów uwieńczony stopniem inżyniera

petencje zawodowe, pracowitość i rzetelność. Był pedantyczny, wymagający, a w kontaktach osobistych – raczej powściągliwy. Jego zasługą było utworzenie Zakładu Elektrotechniki ze wzorowo zorganizowanym i wyposażonym laboratorium elektrotechnicznym, które uzyskało wysoką lokatę w rzędzie tego rodzaju placówek w kraju i za granicą. Opracowana przez niego koncepcja układu laboratorium i projekt wyposażenia były dostosowane do nowoczesnych metod nauczania w szkołach akademickich. W Zakładzie Elektrotechniki zgromadził zbiór fotografii, któremu nadał tytuł „Dzieje i rozwój elektrofizyki i elektrotechniki w portretach ich twórców”. Obszerny opis Zakładu Elektrotechniki wraz z jego laboratorium zamieścił w „Przeglądzie Górnictwo-Hutniczym” – 1938 z. 3. Oprócz tego brał udział w wielu pracach całej uczelni, organizował jej komórki naukowe i opracowywał programy nauczania powiązane z przemysłem górnictwem i hutnictwem. Poza pracą zawodową i pedagogiczno-naukową profesor zajmował się także działalnością przemysłową, społeczną i publicystyczną. Szczególnie intensywnie poświęcał się problematyce pomiarów i maszyn elektrycznych, elektrowni oraz ogólnej elektryfikacji. Wykonał wiele projektów, ekspertyz i orzeczeń dla potrzeb miast i przemysłu na terenie południowej Polski (Przemyśl, Rzeszów, Tarnów, Kraków, Skoczów, Bochnia, Kołomyja i Brzeszcze). W latach 1922–1923 przewodniczył Krakowskiemu Towarzystwu Technicznemu i był członkiem założycielem powstałej w kwietniu 1914

roku jego Sekcji Elektrotechnicznej. 27 września 1923 roku został członkiem korespondentem Wydziału Nauk Mechanicznych Akademii Nauk Technicznych w Warszawie. W 1924 roku otrzymał członkostwo honorowe Stowarzyszenia Studentów AG. Z kolei, po powstaniu w 1925 roku studenckiego klubu „Caverna” przy Małym Rynku 6, do 1929 roku był jego kuratorem. W latach trzydziestych XX wieku był członkiem Komisji Maszyn Elektrycznych Stowarzyszenia Elektryków Polskich i przewodniczył podkomisji małych transformatorów do instalacji domowych. Był członkiem polskiego komitetu przygotowawczego do Międzynarodowego Kongresu Elektrycznego, zorganizowanego w 1932 roku w Paryżu z okazji 50-lecia pierwszego Kongresu i Wystawy Elektryczności. Znaczące miejsce w jego publicystycznej działalności zajmowała troska o właściwy profil kształcenia inżynierów, szczególnie inżynierów górników. Opublikował wiele prac – przede wszystkim o charakterze aplikacyjnym – których wachlarz tematyczny był wyjątkowo szeroki, obejmując zarówno problemy miernictwa elektrycznego, jak i sieci, i urządzeń elektrycznych, a nawet elektryfikacji kraju. Publikował na łamach czasopism krajowych, między innymi: „Przegląd Elektrotechniczny”, „Przegląd Techniczny”, „Przegląd Górniczo-Hutniczy”, „Przemysł i Handel Górnictwa” oraz w zagranicznych, np.: „Elektrotechnik und Maschinenbau”, „Elektrotechnische Zeitschrift”, „Zeitschrift VDI”, „Mitteilungen über Forschungsarbeiten”. Opublikował też kilka samodzielnych pozycji, między innymi: „Centrale elektryczne” w 1910 roku, „Elektrownia miasta Tarnowa, jej pierwszy okres rozwoju (1910–1913)” w 1914 roku, „Das Elektrizitätswerk Tarnów während der Kriegseignisse 1914/1915” w 1915 roku. W 1939 roku, wkrótce po inwazji Niemiec na Polskę, podzielił los wielu krakowskich profesorów i 6 listopada w ramach „Sonderaktion Krakau” został aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen pod Berlinem. Dzięki interwencji międzynarodowych ośrodków naukowych część naukowców została 8 lutego 1940 roku zwolniona. W tej grupie był też profesor Studniarski. Po powrocie

Portret rektora Jana Studniarskiego autorstwa Leona Kowalskiego w Auli Głównej AGH

Karykatura prof. J. Studniarskiego zaczerpnięta z Wydawnictwa Jubileuszowego 1919–1969 Akademia w karykaturze w opracowaniu Antoniego Wasilewskiego

fot. arch. AGH

Tablica na pawilonie B-1

do Krakowa wykładał w oficjalnie działającej od jesieni 1940 roku dwuletniej Państwowej Szkole Technicznej Górniczo-Hutniczo-Mierniczej. Doskonała znajomość języka niemieckiego oraz to, że studiował i pracował w Berlinie wielokrotnie korzystnie wpływało na funkcjonowanie szkoły i wszelkiego rodzaju kontakty podczas jej wizytowania. Dodatkowo pracował w oddziale elektrotechnicznym, utworzonego w 1942 roku, Zakładu Badań Materiałów. Od 4 stycznia 1943 roku był kierownikiem jego laboratorium. Tak jak i inni profesorowie robił wszystko, aby w warunkach okupacyjnych można było prowadzić prace badawcze i stworzyć warunki do rozwoju młodej kadry. W 1945 roku, po zakończeniu wojny i wznowieniu działalności akademii, włączył się w pracę naukową i dydaktyczną. Z dniem 1 czerwca na Wydziale Górniczym objął Katedrę Elektrotechniki i przywrócił działalność Zakładu Elektrotechniki. Wraz z pracownikami wspomagał uruchamianie zakłady przemysłowe w zakresie cechowania i po-

prawnego działania elektrotechnicznych urządzeń pomiarowych. Wraz ze swymi współpracownikami pomagał też uruchamiać zakłady przemysłowe, a zwłaszcza działające w nich urządzenia elektryczne.

W uznaniu zasług w 1928 roku został odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Profesor Jan Studniarski zmarł 25 stycznia 1946 roku w Krakowie i został pochowany na cmentarzu Rakowickim. Kwatery XXXII, rząd zach., miejsce 4, grób rodziny Mas.

Dwa miesiące po jego śmierci, 22 marca 1946 roku, dekretem Ministerstwa Oświaty powołano do życia Wydział Elektromechaniczny AGH. W 1948 roku Katedra Elektroniki Ogólnej – kierowana przez niego w latach 1920–1946 – została przeniesiona na Wydział Elektryfikacji Górnicztwa i Hutnictwa. Z dniem 1 września 1952 roku wydział podzielono na dwie jednostki: Wydział Elektryfikacji Górnicztwa i Hutnictwa oraz Wydział Mechanizacji Górnicztwa i Hutnictwa. W tym samym roku oddany do użytku został pawilon B-1 – siedziba Wydziału Elektryfikacji Górnicztwa i Hutnictwa. W 2002 roku z okazji 50-lecia Wydziału Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki budynek B-1, stanowiący podstawową siedzibę wydziału, otrzymał imię prof. Jana Studniarskiego, o czym informuje stosowna tablica:

**PAWILON IMIENIA PROFESORA
JANA STUDNIARSKIEGO**

W 1934 roku Leon Kowalski wykonał jego portret rektorski, który zawisł w gabinecie rektorskim. W 1957 roku Alojzy Siwecki odrestaurował obraz i obecnie wisi on w auli głównej AGH. W 1997 roku podczas otwarcia nowoczesnego Centrum Obsługi Klienta, mieszczącego się w odremontowanym i zmodernizowanym budynku dawnej Hali Maszyn Elektrowni Miejskiej w Tarnowie, na ręce ówczesnego Prezydenta Miasta, skierowano wniosek o nadanie ulicy, przy której znajduje się historyczny budynek elektrowni, imienia profesora Jana Studniarskiego. Wniosek ten został pozytywnie rozpatrzony przez Radę Miejską i w kwietniu 1998 roku nazwa ulicy została zmieniona. Dawna ulica Wodna została wówczas podzielona i na jednym odcinku ma dawną nazwę, a na drugim jest ulicą Jana Studniarskiego. W 2000 roku, w którym obchodzony był jubileusz 90-lecia Energetyki Tarnowskiej, została ufundowana tablica pamiątkowa poświęcona Janowi Studniarskiemu i umieszczona na wspomnianym budynku elektrowni. Uroczyste odsłonięcie tablicy odbyło się 22 września 2000 roku, dokładnie w 90 lat od objęcia przez Jana Studniarskiego stanowiska dyrektora Elektrowni Miejskiej.

Źródła do biogramu:

- Akta osobowe (AGH) – Jan Studniarski, [foto],
- 90 lat Energetyki Tarnowskiej 1910–2000: odsłonięcie tablicy ku czci rektora prof. Jana Studniarskiego. *Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH* 2000, nr 84, s. 24–25,
- Akademia Nauk Technicznych: 1920–1932. Warszawa 1932, s. 73–74,
- Księga wychowanków i wychowawców Akademii Górniczej w Krakowie (1919–1949). Oprac. J. Sulima-Samujłto. Kraków 1979, s. 177,
- Kubiawski J.: Prof. dr inż. Jan Studniarski (1876–1946). „Przegląd Elektrotechniczny” 1971, nr 11, s. 506, [foto],
- Paczyńska I.: Aktion gegen Universitäts-Professoren: (Kraków, 6 listopada 1939 roku) i okupacyjne losy aresztowanych. Kraków 2019, s. 196–858, [foto],
- Pamięci profesora Jana Studniarskiego (1876–1946). „Elektrotechnika : kwartalnik AGH” 1983 T. 2, nr 2, s. 79–81,
- Poczet Rektorów AGH: lata [1919–2013]: Jan Studniarski (1876–1946), 1922/23–1923/24. *Biuletyn AGH* 2013 wyd. spec. z okazji 100-lecia powołania Akademii Górniczej, s. 14, [foto],
- Sieniński H.: Profesor Jan Studniarski : tablice – pamięć wiecznie żywa – część 33. *Biuletyn AGH* 2016, nr 98, s. 24–25, [foto],
- Słownik biograficzny zasłużonych elektryków krakowskich. Cz. 1. Pod red. J. Strzałki. Kraków 2009, s. 194–196, [foto],
- Tomczyk M.: 75. rocznica „Sonderaktion Krakau”. *Biuletyn AGH* 2014, nr 83, s. 8–9, [foto],
- Wacławik J.: Kronika Wydziału Górniczego 1919–1999. Kraków 1999, s.118,
- Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 345, [foto],
- Wydział Metalurgii i Inżynierii Materiałowej : jubileusz 75-lecia Wydziału 1922–1997. Kraków 1997, s. 53–54,
- Wydział Inżynierii Metali i Informatyki Przemysłowej : Wydział Hutniczy (1922–1951), Wydział Metalurgiczny (1951–1993), Wydział Metalurgii i Inżynierii Materiałowej (1993–2005) : jubileusz 90-lecia Wydziału: 1922–2012 [AGH]. Kraków 2012, s. 133–134, [foto],
- Wyrok na Uniwersytecie Jagiellońskim 6 listopada 1939. Pod red. L. Hajdukiewicza. Kraków 1989, s. 296–297, [foto],
- Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919–1967. Oprac. J. Sulima-Samujłto oraz zespół aut. Kraków 1970, s. 627 (Wydawnictwa Jubileuszowe 1919–1969),
- Życiorysy profesorów i asystentów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (1919–1964). Red. M. Odlanicki-Poczobutt. Kraków 1965, s. 194–196, [foto] (Zeszyty Naukowe. Akademia Górniczo- Hutnicza w Krakowie ; nr 41, z. spec. 4).